

одному з головних завдань КК України – попередженню вчинення більш тяжких кримінальних правопорушень із більш тяжкими наслідками. Однак, можна відмітити і недосконалість нового законодавства. Не передбачено інші види покарання, крім штрафу та позбавлення права керувати транспортним засобом на певний період, у зв'язку з чим різниця між адміністративним та кримінальним покаранням буде лише у наявності судимості, а не ступені суворості самого покарання за вчинене правопорушення.

Література

1. Богатирьов І.Г. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам, передбаченим ст. 286 КК України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. С. 112-116.

2. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 10.10.2020).

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22 лист. 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19> (дата звернення: 10.10.2020).

4. Статистичні дані Генеральної прокуратури України за 2015-2019 роки. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>.

УДК 341.225.5:343.2/7(043.2)

Шевченко Д.В., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник Лихова С.Я., д.ю.н., професор

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ОЗНАКИ НЕНАДАННЯ ДОПОМОГИ СУДНУ ТА ОСОБАМ, ЩО ЗАЗНАЛИ ЛИХА

Уважно вивчаючи норми чинного Кримінального кодексу України (далі – КК України), слід дійти висновку, що в кримінально-правових нормах про ненадання допомоги треба виділяти ті, що містять вказівку на загальних та спеціальних суб'єктів вчинення даного кримінального правопорушення. Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха, відноситься до кримінальних проступків, та є проступком із формальним складом, який вважається вчиненим у формі бездіяльності. Відповідальність за це суспільно небезпечне діяння передбачена в ст. 284 КК України [1].

У кримінальному праві існують спеціальні умови кримінальної відповідальності за бездіяльність. Злочинна бездіяльність – це пасивна суспільно небезпечна, винна, протиправна, карана

поведінка, в наслідок якої заподіюється істотна шкода або створюється реальна загроза заподіяння істотної шкоди об'єкту.

Стосовно умов кримінальної відповідальності за бездіяльність, до них відносять, по-перше, наявність юридичного обов'язку до активної поведінки, по-друге, наявність реальної можливості вчиняти активні дії. Тобто проблемою застосування ст. 284 КК України є саме визначення умов відповідальності через оціночне поняття, а саме «якщо він мав можливість надати таку допомогу без серйозної небезпеки для свого судна, його екіпажу і пасажирів».

Дослухаючись до думки Ю.Г. Зубець, доходимо висновків, що в зарубіжному законодавстві досить розповсюдженим є варіант використання у конструкції складів злочинів про ненадання допомоги саме спеціальних суб'єктів. Тобто на думку науковця, це «вказує на однозначну відмову законотворців таких держав визнавати тотальний обов'язок усіх громадян надавати допомогу всім, покладаючи цю функцію на спеціально уповноважених суб'єктів» [2, с. 57].

На нашу думку, передбачення більш суворої санкції за ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха, буде цілком доцільним, тому що ставити у вину такі діяння можна лише особі, яка адекватно та чітко усвідомлює свої обов'язки щодо корисної поведінки в ситуації, коли нагальна допомога не надається. У будь-якому разі на кораблі капітан є відповідальною особою, яка реалізує свої службові обов'язки способами забезпечення безпеки не лише на власному судні, а й у випадку настання небезпечної ситуації на інших суднах, що знаходяться поруч [3, с. 4].

У ст. 60 Кодексу торговельного мореплавства України передбачений обов'язок капітана щодо надання допомоги після зіткнення суден. А значить, що капітан кожного із суден, що зіткнулися, зобов'язаний після зіткнення, наскільки він може зробити це без серйозної загрози для своєї пасажирів, екіпажу і судна, надати допомогу іншому судну, а саме пасажирам та екіпажу [4].

Суспільна небезпечність цього злочину виражається в тому, що в океані, на морі або інших водних шляхах, особливо в умовах шторму, урагану, створюється реальна загроза судну, пасажирам, екіпажу та іншим особам, які зазнали лиха. Надання допомоги в таких умовах є дуже важливим заходом для того, щоб врятувати судно і людей від загибелі. Відповідно до Брюссельської конвенції «Про зіткнення суден та надання допомоги і спасіння на морі» від 23 вересня 1910 р. капітан судна зобов'язаний надати допомогу будь-якій зустрінутій у морі особі, якій загрожує смерть.

Спеціальним суб'єктом складу кримінального проступку, передбаченого у диспозиції ст. 284 КК України, є капітан судна, під яким розуміється капітан судна, яке є учасником зіткнення, а також капітан судна, яке не брало участі у зіткненні, але на його шляху зустрічається інше судно чи особи, які зазнали лиха.

Вина у складі кримінального проступку, передбаченого у диспозиції ст. 284, є умисною. Тобто притягнути до кримінальної відповідальності можна капітана, який усвідомлював обставини перебування у стані лиха іншого судна та його пасажирів чи інших осіб.

Отже, можемо дійти висновку, що сьогодні вітчизняна правозастосовна практика не виробила єдиних підходів до кваліфікації ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха. Доцільно буде зазначити, що проблеми безпеки судноплавства потребують подальшого вивчення і дослідження, тому що розглядувана норма має певні недоліки та проблеми, яких можна було уникнути завдяки судовому тлумаченню ознак складу кримінального правопорушення.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Зубець Ю.Г. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані: порівняльно-правове дослідження за кримінальним законодавством України та деяких зарубіжних держав. *Юридична наука*. 2014. № 3. С. 57-70.

3. Виноградов А.К. Порівняльно-правовий аналіз кримінальної відповідальності щодо ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха, згідно із законодавством України та деяких зарубіжних. *Журнал східноєвропейського права*. 2017. № 40. С. 4-12.

4. Кодекс торговельного мореплавства України від 23 трав. 1995 р. № 176/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>.